

„Cred, Doamne! Ajută necredinței mele”

(Matei 17, 14-21; Marcu 9, 14-29; Luca 9, 37-43)

Istorisiri biblice

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura Cartea Ortodoxă
Alexandria, 2018

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Prefață	7
Predica de pe munte. Fericirile	9
Învierea lui Lazăr	55
Învierea fiicei lui Iair și vindecarea femeii bolnave de doisprezece ani	75
Vindecarea fiicei cananeencei	83
Cred, Doamne! Ajută necredinței mele	91
Femeia păcătoasă	101
Parabola Semănătorului	111
Parabola celor doi datornici	121
Parabola vameșului și a fariseului	129
Parabola Fiului Risipitor	135

PREDICA DE PE MUNTE. FERICIRILE

Matei 5, 1-48; 6, 1-34; 7, 1-29; Luca 6, 20-49

După ce Sfântul Ioan Botezătorul a fost aruncat în închisoare de Irod Antipa – guvernatorul Galileii – pentru că condamnase cu curaj viața de desfrâu a acestuia, care luase de soție pe cumnata sa Irodiada, soția fratelui său Filip, Domnul nostru Iisus Hristos „a plecat în Galileea” (Matei 4, 12), unde a început să propovăduiască învățătura sa dumnezeiască și mântuitoare și să facă minuni: a înviat morți, a vindecat orbi, a vindecat leproși, „tămăduind toată boala și toată neputința în popor” (Matei 4, 23).

Sfântul Apostol și Evanghelist Matei istorisește că Mântuitorul, trecând pe lângă lacul Ghenizaret (sau Marea Tiberiadei, sau Marea Galileii sau Lacul Tiberiadei), și-a ales dintre pescarii aceluia lac, pe primii patru dintre ucenicii Săi: pe Simon Petru și pe fratele său Andrei și pe Iacob al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui (Matei 4, 18-21), cărora le-a zis: „veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni. Iar ei îndată, lăsându-și mrejele, au mers după El” (Matei 4, 18-22).

Neobosit, Mântuitorul a străbătut toate drumurile Galileii, propovăduind învățătura Sa nu numai în sinagogi, ci oriunde era înconjurat de ascultători: în piețe, la malul mării, pe câmp, pe munte. Datorită faptului că „niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește Acest Om” (Ioan 7, 46) și pentru că „îi învăța pe ei ca

unul care avea putere, iar nu cum îi învățau cărturarii lor” (Matei 7, 29) mergeau după El „mulțimi multe din Galileea, din Decapole, din Ierusalim, din Iudeea și de dincolo de Iordan” (Matei 4, 25), ca să-L vadă, să-L asculte și să le vindece bolnavii, căci „aduceau la El pe toți cei ce se aflau în suferință, fiind cuprinși de multe feluri de boli și de chinuri... Și El îi vindeca” (Matei 4, 24).

Pentru a se mai liniști puțin „de îmbulzeala mulțimii din jurul Lui”¹¹, Mântuitorul „s-a retras pe un munte”¹², unde, în fața ucenicilor Săi (adică a aceluia care îl urmau îndeaproape pe Mântuitorul) și a unei mari mulțimi de oameni, a rostit cea mai dezvoltată cuvântare, numită „Predica de pe Munte”.

Sfântul Evanghelist Luca istorisește că Mântuitorul, înainte de a-și alege Apostolii, s-a retras pe un munte „ca să Se roage și a petrecut noaptea” (Luca 6, 12) rugându-Se lui Dumnezeu. Când s-a făcut ziuă, Domnul nostru Iisus Hristos „a chemat la Sine pe ucenicii Săi și a ales din ei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli: pe Simon, căruia i-a zis Petru, și pe Andrei, fratele lui, pe Iacob și pe Ioan, pe Filip și pe Bartolomeu, pe Matei și pe Toma, pe Iacob al lui Alfeu și pe Simon numit Zilotul, pe Iuda al lui Iacob și pe Iuda Iscarioteanul, care a devenit trădător” (Luca 6, 13-16).

„Această alegere trebuia deosebită de chemarea făcută la Lacul Ghenizaret, cu prilejul pescuitului bogat” (Luca 5, 1-11)¹³, când și-a ales pe primii dintre ucenicii Săi: pe Simon Petru și pe fratele său Andrei și pe Iacob și pe Ioan, fratele lui (Matei 4, 18-21).

Apostolii aveau să ducă învățătura Mântuitorului în toată lumea.

După ce a ales pe cei doisprezece Apostoli, Domnul nostru Iisus Hristos a coborât împreună cu ei și „a stat în loc șes” unde

¹¹ Pr. dr. Gh. Tilea, *Predica de pe munte* (probleme morale), în revista *Glasul Bisericii*, nr. 5-6, mai-iunie, 1960, p. 429-430.

¹² Idem, *op. cit.*, p. 430.

¹³ Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, *Studiu biblic al Noului Testament*, curs litografiat pentru anul I, partea I, București, 1995, p. 116-117.

„mulțime multă de ucenici ai Săi și mulțime mare de popor din toată Iudeea, din Ierusalim și de pe țărmul Tirului și al Sidonului, veniseră ca să-l asculte și să se vindece de bolile lor” (Luca 6, 17). Din acest „loc șes” a rostit Mântuitorul în fața Apostolilor, a ucenicilor și a mulțimii de ascultători, o cuvântare numită „Predica de pe Munte”, denumire luată de la locul de unde a fost rostită¹⁴.

Pentru a înțelege de ce Sfântul Apostol și Evanghelist Matei istorisește că Mântuitorul a vorbit de pe munte (Matei 5, 1), iar Sfântul Evanghelist Luca spune că Mântuitorul a vorbit stând „în loc șes” (Luca 6, 17), trebuie să spunem câteva cuvinte despre muntele de pe care a fost rostită Predica de pe Munte. Acest munte se numește Kurun Hattim (Coarnele lui Hattim, astăzi supranumit și „Muntele Fericirilor”¹⁵, pentru că de pe acest munte a rostit Domnul nostru Iisus Hristos „Predica de pe Munte”, care începe cu Fericirile.

Muntele Kurun Hattim, care de fapt este o colină, este situat nu departe de țărmul vestic al lacului Ghenizaret, la jumătatea drumului dintre Tabor și Capernaum și are o înălțime de 569 metri deasupra nivelului lacului Ghenizaret¹⁶. Se numește muntele Kurun Hattim (Coarnele lui Hattim), din cauza formei sale: o colină alungită, care la cele două capete ale sale are două culmi (două brațe), dând muntelui aspectul de șa turcească¹⁷. Între cele două culmi (brațe) ale muntelui Kurun Hattim se află un frumos platou unde pot să încapă o mulțime de oameni. Pe acest platou poposiseră ucenicii în timpul în care Mântuitorul, urcat pe munte, petrecuse noaptea rugându-Se. De pe acest platou și-a rostit Domnul nostru Iisus Hristos cuvântarea, ceea ce explică «pentru ce Sfântul Luca spune

¹⁴ Idem, *op. cit.*, p. 116.

¹⁵ Pr. Sabin Verzan, *Predica de pe Munte, izvor de învoățători pentru viața creștină*, în Glasul Bisericii nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1958, p. 78.

¹⁶ Idem, *ibidem*.

¹⁷ Dr. Irineu Pop-Bistrițeanul, *Episcop Vicar, Țara Sfântă, arena operei mântuitoare*, Editura Universal Dalsi, 1955, p. 53.

că Mântuitorul a rostit această cuvântare șezând "în loc șes"»
(Luca 6, 17)¹⁸ cărți

Predica de pe Munte a fost rostită de Mântuitorul în al doilea an al activității Sale publice, cu puțin timp înainte de Paștile iudeilor¹⁹.

Predica de pe Munte este istorisită într-o formă mai lungă de Sfântul Apostol și Evanghelist Matei, care redă un număr de nouă fericiri și într-o formă mai scurtă de Sfântul Evanghelist Luca, care reduce numărul fericirilor la patru²⁰. Însă dacă citim cele două forme ale Predicii de pe Munte, vedem că atât Sfântul Apostol și Evanghelist Matei, cât și Sfântul Evanghelist Luca, «redau una și aceeași Cuvântare: sunt aceeași ascultători, același loc, cu toate că Sfântul Matei spune că Mântuitorul a vorbit de pe munte, iar Sfântul Luca de pe „un loc șes”; aceeași introducere: Fericirile; aceeași încheiere: pilda omului care și-a zidit casa pe temelie de piatră și a omului care și-a zidit-o pe temelie de nisip»²¹.

Istorisirea de către Sfântul Apostol și Evanghelist Matei a Predicii de pe Munte, într-o formă mai lungă decât istorisirea Sfântului Evanghelist Luca, se datorește faptului că Sfântul Matei „și-a scris Evanghelia²² pentru creștinii proveniți dintre Iudeii din Palestina²³. Din această cauză, Sfântul Matei „a crezut necesar să redea cuvintele Mântuitorului în întregime, întrucât în ele se pune și marea problemă a atitudinii Domnului nostru Iisus Hristos față de Legea Vechiului Testament și față de aplicarea acesteia în epoca Sa”²⁴. Dimpotrivă, Sfântul Evanghelist Luca, care și-a scris Evanghelia pentru creștinii

¹⁸ Pr. Sabin Verzan, *op. cit.*, p. 78.

¹⁹ Pr. prof. Ioan Constantinescu, *Fericirile Domnului nostru Iisus Hristos*, în *Îndrumător bisericesc misionar și patriotic*, București, 1987, p. 108.

²⁰ Idem, *op. cit.*, p. 109.

²¹ Pr. Sabin Verzan, *op. cit.*, p. 79.

²² *Noul Testament*, versiune revizuită, redactată și comentată de Bartolomeu Vale-riu Anania, București, 1993, p. 1: «Evanghelia (cuvânt grecesc care înseamnă „vestea cea bună”».

²³ Idem, *ibidem*.

²⁴ Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, *op. cit.*, p. 117.

proveniți dintre păgâni, „pe care nu-i interesa această problemă, a lăsat-o în mare măsură la o parte”²⁵, „cu bună știință”²⁶.

Predica de pe Munte cuprinde „un tezaur incomparabil de înțelepciune și morală religioasă. Ea cuprinde un program ideal al vieții creștine, plecând de la învățăturile Vechiului Testament, care sunt completate și desăvârșite”²⁷.

Predica de pe Munte istorisită de Sfântul Apostol și Evanghelist Matei, poate fi împărțită în: introducere, cuprins și încheiere. Introducerea conține cele nouă fericiri, care cuprind învățături ce scot în evidență „condițiile de intrare în Împărăția lui Dumnezeu” (Matei 5, 1-16)²⁸. „Se numesc fericiri, pentru că răspund tendinței eterne a sufletului omenesc, care este fericirea”²⁹.

În prima parte a fiecărei fericiri, se scoate în evidență „o virtute creștină drept condiție a fericirii veșnice, iar în partea a doua se anunță răsplata lui Dumnezeu”³⁰.

Spre deosebire de cele zece porunci din Decalog (Ieșirea 20, 2-17) care aveau rolul de a opri săvârșirea faptelor rele³¹, Fericirile nu sunt porunci „care trebuiau acceptate de popor prin teamă”³², ci sunt îndemnuri adresate celor care doreau fericirea veșnică, întrucât „prin Fericiri se înțeleg cele nouă căi pe care creștinul trebuie să meargă pentru a ajunge la fericirea veșnică”³³. Dar creștinii sunt datori să păzească și cele zece porunci din Decalog, întrucât Mântuitorul spune: „Să nu socotiți că am venit să stric Legea și prorocii; n-am venit să stric, ci să plinesc” (Matei 5, 17)³⁴.

²⁵ Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, *op. cit.*, p. 117.

²⁶ Pr. Sabin Verzan, *op. cit.*, p. 79.

²⁷ Pr. prof. Ioan Constantinescu, *op. cit.*, p. 108.

²⁸ Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, *op. cit.*, p. 117.

²⁹ Idem, *op. cit.*, p. 118.

³⁰ Idem, *ibidem*.

³¹ Pr. prof. Ioan Constantinescu, *op. cit.*, p. 109.

³² Idem, *ibidem*.

³³ *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, București, 1992, p. 413.

³⁴ *Noul Testament*, versiune revizuită, redactată și comentată de Bartolomeu Vale-riu Anania, București, 1993, p. 8: „...verbul a plini are înțelesul de a întregi, a împlini, a completa, a desăvârși”.

Așa cum am spus mai înainte, prima parte a Predicii de pe Munte este alcătuită din cele nouă fericiri. Prima fericire istorisită în Evanghelia după Matei este: „*Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor*” (Matei 5, 3). Cuvintele „*cei săraci cu duhul*” au fost și sunt pentru necredincioșii tuturor timpurilor, prilej pentru a spune că „*săraci cu duhul*” înseamnă oameni „*simpli la minte*”³⁵, sau „*cu mai puțină minte*”³⁶, sau că „*săracul cu duhul este un înapoiat, un prost*”³⁷, sau că „*săraci cu duhul*” înseamnă „*cei neștiutori sau simpli*”³⁸.

Acestor răuvoitori, acestor necredincioși, le spunem că creștinii sunt „*fii ai luminii, nu ai întunericului*” (I Tesaloniceni 5, 5). Nu se putea ca Mântuitorul să ferească pe cei fără de minte, când citim în Sfânta Scriptură că Dumnezeu, care l-a creat pe om, l-a înzestrat cu puterea de cunoaștere, dându-le primilor oameni porunca de a stăpâni natura cu puterea minții³⁹ și de a pune nume tuturor ființelor vii, fără ca Dumnezeu să intervină⁴⁰. „*Și a pus Adam nume tuturor animalelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor sălbatice*” (Facerea 2, 20). „*Oare nu era plin de înțelepciune acela care a putut da nume cuvenite animalelor, păsărilor și fiarelor sălbatice?*”, se întreabă Sfântul Ioan Gură de Aur⁴¹.

Acestor oameni necredincioși și răuvoitori care spun că Mântuitorul ferește pe cei fără de minte, le mai amintim și că în cei două mii de ani care au trecut de la înființarea Bisericii, „*cultura creștină dezmente această falsă interpretare, prin bogăția, complexitatea și înălțimea ei*”⁴².

Deoarece în Evanghelia după Sfântul Luca se spune: „*Fericiți voi cei săraci*”, fără să mai adauge completarea „*cu duhul*” (Lu-

³⁵ Radu Comănescu, *Fericirile*, în revista Altarul Banatului, Anul XIX, nr. 1-3, ianuarie-martie, 2008, Timișoara, p. 57.

³⁶ Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, *op. cit.*, p. 118.

³⁷ Pr. dr. Gh. Tilea, *op. cit.*, p. 431.

³⁸ Pr. prof. Ioan Constantinescu, *op. cit.*, p. 110.

³⁹ Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, *op. cit.*, p. 118.

⁴⁰ Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, București, 2005, p. 172.

⁴¹ Idem, *op. cit.*, p. 172-173.

⁴² Pr. prof. Ioan Constantinescu, *op. cit.*, p. 110.

ca 6, 20), unii spun că Mântuitorul ferecește pe cei săraci. Nu credem însă că Mântuitorul a putut fericii pe cei săraci, numai pentru că sunt săraci, deoarece sărăcia în sine nu este o virtute, ea neavând nici o valoare dacă nu-i însoțită de iubirea față de aproapele. Mântuitorul ferecește nu pe săraci, pur și simplu, ci numai o categorie de săraci, și anume numai pe „cei săraci cu duhul”. Apoi, nu trebuie să uităm că Sfântul Apostol și Evanghelist Matei „a surprins, ca ascultător direct al Predicii de pe Munte, mai mult decât redă Fericirea întâia cuprinsă în Evanghelia după Luca”, deoarece „Sfântul Luca n-a făcut parte dintre ascultătorii direcți ai Predicii de pe Munte”⁴³.

După învățătura Bisericii noastre, nici bogăția nu este rea în sine dacă este dobândită pe căi cinstite și dacă din ceea ce îi prisosește, bogatul ajută pe cei aflați în nevoie, dovedind că este bun și-și iubește aproapele. Numai că bogăția produce mai totdeauna împietrirea inimii, îi face pe bogați egoiști, indiferenți față de cei lipsiți, fără dragoste de aproapele. De aceea Mântuitorul a spus: „Cu greu va intra un bogat în împărăția cerurilor” și „mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu” (Matei 19, 23-24).

Cea mai bună explicație a cuvintelor „săraci cu duhul” o dau Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Chiril al Alexandriei, care spun că prin „săraci cu duhul” se înțeleg „cei smeriți cu duhul”, „cei care se consideră păcătoși, săraci în podoabe duhovnicești”⁴⁴, cei care „se leapădă de păcatul mândriei și al îngâmării”⁴⁵, cei care-și „dau seama cât de departe sunt de desăvârșire și se străduiesc să se apropie de ea”⁴⁶.

Creștinii „săraci cu duhul” sunt aceia care „își dezlipesc de bună voie inima de bunurile pământești, își golesc mintea de

⁴³ Pr. Sabin Verzan, *op. cit.*, p. 81.

⁴⁴ Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, *op. cit.*, p. 118.

⁴⁵ Arhid. Prof. dr. Ioan Zăgorean, *Morala creștină*, manual pentru Seminariile Teologice, Cluj-Napoca, 2006, p. 46.

⁴⁶ Mitropolit dr. Nicolae Mladin, prof. diac. dr. Orest Bucevschi, prof. dr. Constantin Pavel, prof. diac. dr. Ioan Zăgorean, *Teologia morală ortodoxă, pentru facultățile de teologie*, Alba Iulia, 2003, vol. I, p. 144.

cunoștințele cele deșarte și își eliberează sufletul de iubirea celor vremelnice, pentru ca, astfel săracită, mintea să dorească a fi umplută cu bunurile cerești, cu bogăția științei dumnezeiești și cu iubirea celor veșnice⁴⁷. Acești creștini, oricât de virtuoși ar fi, nu se cred niciodată desăvârșiți și se străduiesc să urce treaptă cu treaptă, cât mai sus, pe scara desăvârșirii⁴⁸.

Prin urmare, smerenia este prima virtute care se cere creștinului, căci „fără smerenie, creștinului îi lipsesc motivul și dorința de a combate păcatele și de a deprinde virtuțile”⁴⁹.

A doua fericire este: „*Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia*” (Matei 5, 4).

Plânsul exprimă mâhnirea și durerea sufletului omenesc și el poate avea cauze diferite. De exemplu, un hoț plânge fie pentru că nu a reușit să fure ceva, fie pentru că a fost prins furând și pedepsit. De aceea, trebuie să înțelegem că nu toți cei care plâng pot dobândi mângâierea, ci numai aceia care „fiind conștienți de păcatele lor, se întristează și plâng, fiindcă nu pot fi așa cum ar dori să fie”⁵⁰; plâng și le pare rău pentru păcatele săvârșite „cu care au mâhnit pe Dumnezeu”⁵¹, ca apostolul Petru, care „a plâns cu amar” (Matei 26, 75) după ce s-a lepădat de trei ori de Domnul nostru Iisus Hristos în curtea arhierelui Caiafa. Plânsul plin de căință al Sfântului Petru, i-a adus iertarea.

Dar Mântuitorul fericește nu numai pe cei care își plâng propriile păcate, ci și pe cei care plâng pentru păcatele semenilor și se roagă lui Dumnezeu pentru ca aceștia să se îndrepte⁵². Și Mântuitorul S-a întristat și a plâns pentru păcatele celor care locuiau în Ierusalim, Betsaida, Horazin și Capernaum și „care nu voiau să se pocăiască” (Matei 11, 21-24; 23, 37-38).

⁴⁷ *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, București, 1992, p. 414.

⁴⁸ *Idem, ibidem*.

⁴⁹ Arhid. prof. dr. Ioan Zăgorean, *op. cit.*, p. 47.

⁵⁰ *Idem, ibidem*.

⁵¹ *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, București, 1992, p. 415.

⁵² Mitropolit dr. Nicolae Mladin, prof. diac. dr. Orest Bucevschi, prof. dr. Constantin Pavel, prof. diac. dr. Ioan Zăgorean, *op. cit.*, p. 145.